Melih Cevdet Anday

Melih Cevdet Anday Şiirleri
(13 Mart 1915, İstanbul– 28 Kasım 2002, İstanbul) Garip şiirinin kururcularından , ŞAİR , Tiyatro, Roman , Deneme ve Makale yazarımız Orhan Veli ve Oktay Rifat,'la ıSerbest Şiir(I.Yeni, Garip Şiiri)nni kuran . Kolları Bağlı Odysseus ile kendine özgü felsefi Şiiri akımını başlatmış bir şairimizdir. Garipçiler, (Serbest Şiir, I. Yeni,) Garip Topluluğu ile şiirimize yeni bir tarz önermiş. UNESCO'nun Courrier dergisi, 1971 yılında onu Cervantes, Dante, Tolstoy, Unamuno, Seferis ve Kawabata düzeyinde bir edebiyat adamı olarak gördüğünü açıklamıştır.[1]

HAYATI
iSTANBUL'da doğan Melih Cevdet Anday çocukluk yıllarını Kadıköy ve Bahariye'de geçirmişti. Babası avukat olan şair 1931' de Kadıköy Ortaokulu' nu bitirdi. Liseyi ise Ankara’da, Gazi Lisesi'nde (o zamanlar ki adı Ankara Erkek Lisesi) tamamladı. Ankara Erkek Lisesinde okurken, Orhan Veli ve Oktay Rifat ile tanıştı. Bu yıllarda bu üç kafadar da şiir le uğraşıyorlardı ve edebiyata meraklıydılar. Bu Üç arkadaş şiirlerini bu lisedeyken yazmaya başlamışlar şiirlerini yayımlamak için, edebiyat öğretmenleri olan Ahmet Hamdi Tanpınar ile Halil Vedat Fıratlı ve Yahya Saim Sinanoğlu gibi öğretmenlerinin de maddi ve manevi destekleriyle, okul kooperatifinden de maddi destek alarak, "Sesimiz" adlı bir dergi yayımlamaya başlamışlardı.[2]Bu dergide ilk şiirlerini yayımlamışlardı. Melih Cevdet’in de ilk şiirleri hece ölçüsü ile yazılmış şiirlerdi. Daha sonra Varlık Dergisinde şiirleri çımaya başlamıştı. Ukde isimli şiiri 1936'da Varlık Dergisi'nde yayınlandı. Bunun ardından şiirleri Ses, Yaprak, Yeditepe, Papirüs, Yeni Ufuklar, Yeni Dergi, Soyut, Ataç, Dönem, Yön gibi dergilerde yayınlandı.
1938 yılından sonra üç arkadaş Garip şiirini ortaya koyacak çalışmalara başladılar. 1939 yılında da serbest şiir ölçüsü ile yazdıkları ve kuramlarını ortaya koydukları şiir tarzından oluşan Garip kitabını yayımladılar. Bu tarz çok ses getirmiş kimileri tarafından da alaya alınmıştı.
Garip şiirinin ortaya çıkması üç kafadarın şaka yapmak, matraklık ve muziplik çıkarmak niyetlerinden kaynaklanmış ama şiirlerini yayınladıktan sonra kendilerinin de ummadıkları bir ilgiyle karşılaşmışlardı. Dergilerde çıkan şiirleri ile alay edilmekteydi ama onlar bu durumdan şikâyetçi değillerdir. Melih Cevdet şiir yazma işini başta nasıl şakaya aldıklarını ve eğlendiklerini “Biz üç arkadaş şiir yazarken nasıl şaka ediyorduk, bilemezsiniz… Dünyayı şakaya alıyorduk. Gerçekten devrimci bir şiir olduğunu sonradan anladım. Çünkü bu şiir alaydan çıkmıştı. Alay etmezseniz hiçbir şey çıkaramazsınız. Biz düpedüz alay ettik.” [3] Sözleriyle dile getirecektir. Orhan Veli ve Oktay Rifat, ile birlikte 1941 yılında Garip isimli şiir kitabını çıkarmışlar edebiyatımızda kendilerinin de tahmin edemedikleri bir sonuca ulaşmışlardı.
Liseyi bitirdikten sonra bir süre Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Daha sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne kaydoldu. Ancak Devlet Demiryollarında memur olarak işe başlamıştı. Bu yüzden öğrenimine devam edemedi. Ancak Çalıştığı kuruluş onu sosyoloji öğrenimi görmesi için Belçika'ya gönderdi. O. Veli İstanbul’a yüksek okula gitmiş, Oktay Rıfat ise öğrenim görmek maksadıyla Paris’te idi. [4]Hasan Âli Yücel'in tavsiyesi ile Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü'ne memur olarak atandı.
Ankara Kitaplığı'nda memurluk, gazetecilik yaptı. Bu arada askere gidip geldi. 1946 seçimleriyle birlikte bakanlığın el değiştirmesi sonrasında önce yeniden askere alındı, sonra Konya'ya atandı.
1951' de İstanbul' da "Akşam" gazetesinde çalışmaya başladı.1953-1954 yılları arasında Akşam Gazetesi'nin Edebiyat ve Sanat sayfasını hazırladı. Fikirleri sebebiyle bu işinden çıkarıldı. Akabinde Doğan Kardeş Yayınları'na geçti ve çeviriler yaptı. Buradaki görevinden de aynı sebeple ayrılmak zorunda kalmıştı.
1958'den itibaren "Tercüman", "Büyük Gazete", "Tanin" “ İkdam” ve "Cumhuriyet" gazetelerinde fıkra yazarlığı ile sanat sayfası yöneticiliği yapmış denemeler yazmış ve yayımlamıştı. Kendi adı ve çeşitli takma adlarla denemeler ve makaleler yazdı. Bu yıllarda ve bu gazetelerde romanlarını tefrika etmeye başladı. 1956'da yayınladığı “Yanyana” isimli şiir kitabı, 142. maddeye aykırı olduğu gerekçesiyle 1964'te yasaklandı.

1960'ta Nadir Nadi'nin desteğiyle Cumhuriyet'te köşe yazıları yazmaya başladı.
Bu Gazete deki yazılarını 1997'ye kadar devam ettirdi 37 yıl boyunca bu gazetede yazıları çıktı.
Anday gerek şiir kitaplarıyla, gerekse daha sonraları yöneldiği roman ve tiyatro alanlarındaki yapıtlarıyla birçok ödül aldı.
1954' te başladığı İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde diksiyon dersleri verdi bu sıralarda özel bir Tiyatro okulunda mitoloji dersleri de veriyordu. İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'ndeki işinden 1977 yılında emekli oldu. 1964-69 yılları arasında TRT Yönetim Kurulu'nda çalıştı. 1979'da UNESCO Genel Merkezi kültür müşaviri olarak Paris'e gitti. Hükümet değişince bu görevinden alınarak yurda geri çağrıldı.[5]Anday,. 1964-1969 yılları arasında TRT'de yönetim kurulu üyeliği, 1979-1980 yıllarında da Paris'te eğitim müşavirliği görevlerinde bulundu.

Mitoloji, Tiyatro, şiir, denem ve roman türlerinde eserler veren şair Bir çok Tiyatro Oyunu da yazdı. Mikado'nun Çöpleri adlı oyunuyla 1967-68 İlhan İskender Armağanı'nı, Gizli Emir adlı romanıyla TRT 1970 Sanat Ödülleri Roman Armağanı'nı kazandı. Tarjel Vesaas'dan çevirdiği Buz Sarayı romanıyla TDK 1973 Çeviri Ödülünü kazandı. Teknenin Ölümü adlı şiir kitabıyla 1976 Yeditepe Şiir Armağanı'nı Sözcükler adlı şiir kitabıyla 1978 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, Ölümsüzlük Ardında Gılgamış adlı şiir kitabıyla da 1981 İş Bankası Büyük Ödülü'nü aldı. [6]
87 yaşındayken Solunum ve böbrek yetmezliği tanısıyla Marmara Üniversitesi Koşuyolu Hastanesi'ne[7] kaldırılan Melih Cevdet Anday, 28 Kasım 2002'de 87 yaşında iken vefat etti. Mezarı Büyükada'dır.[8]

Melih Cevdet Anday anısına 2006'dan bu yana Türkiye Yazarlar Sendikası ve Muğla Ören Belediyesi işbirliğiyle Melih Cevdet Anday Şiir Günleri ve Kültür Şenliği kapsamında şiir ödülü verilmektedir.

TAKMA ADLARI VE MAHLASLARI
Şiir ve yazılarında Melih Cevdet, Melih Cevdet Anday, H. Mecdi Veled,Murat Tek, Yaşar Tellidere , Gani Girgin, Zater, Yaşar Tellioğlu, adlarını kullanmıştır. [9][10]

EDEBİ KİŞİLİĞİ

Roman, deneme, oyun türlerinde de yazmış olsa da şair olarak tanınmıştır.
Edebiyatımızda Garip Şairlerinden biri olarak tanınmış, fakat oyun yazarı ve diksiyon dersleri veren bir öğretmen, deneme, yazarı roman yazarı olarak da ün yapmıştır. Şiir, Roman ve Oyun türlerinde de ödül alan bir sanatçıdır.
İlk şiirleri hecelidir. Garip şiir ile serbest şiirin kurucularından biri olmuştur. Orhan Veli'nin ölümü üzerine Garip akımının konu, sanat ve içerik tarzını terk etmiş kendine has bir şiir oluşturmaya çalışmıştır.
Şiir ve şairlikle ilgili olarak "Ben özgürlüğümü, diyebilirim ki, ozan olmama borçluyumdur. Çünkü Yaratma, mecaz, imge, simge yoluyla, özgür olarak düşündüklerimi söyleyebildim diyemesem de, özgür olunabileceğini sezdim. $unu yüzde yüz eklemem gerekir: düşündükten sonra değil, şiir olarak düşünebiliyorum ancak. Şiir benim aklimdir. Akilci şiiri bu anlamda anlıyorum"[11]diyen şair pek çok türde yazsa da en çok şairlik yönü ile öne çıkmıştır. Ona göre "Şiir bütün özelliği edasında olan bir söz sanatıdır."
"Rahatı Kaçan Ağaç'ta" yoksulluk haksızlık gibi toplumsal sorunlara ince bir yergi getirmiştir. 1947-1949 Yaprak dergisindeki şiirlerinden oluşan "Telgrafhane" kitabında toplumsal sorunlara daha da ağırlık verir. "Garip" şiirinde dışlanan söz sanatlarına ölçü uyağa da yer vermeye geleneksel şiirin özelliklerini kullanmaya başlamıştır. 1956 yılında yayımlanan Yanyana'daki şiirleri de bu özellikleri taşır. Alay ince yergi lirizm coşku yan yanadır.
1963'de Kolları Bağlı Odysseus'u yayımlar. Bu eserinde Il. Yeni'nin şiirde anlam anlayışın kapılmış olmalıdır. Daha önceleri açık anlaşılır, rahat bir söyleyiş ile şiirler yazan şairin bu eseri konusunu mitolojiden alan kapalı ve anlamının anlaşılması zor bir dille yazılmıştır 1965'ten sonra romanlarında çağdaş sorunlara yönelmiş insanlığın yerleşik değerlerle ve düzenle çatışmasını ele almaya başlamıştır. Bu süreçten sonraki şiirlerin dede

yaşam doğa dünya tarih felsefe gibi konuları işlerken, düzenle sürtüşen, yerleşik değerlerle çatışan , yeni bir düzen arayan insan konukların öne çıkartmıştır
“Felsefeye bile öncülük edebilecek biçim yönünden kusursuz anlam yönünden okudukça derinleşen bir şiire ulaşılmıştır. Anday'ın şairliği tüm şiirlerinin derlendiği Sözcüklerde de görülebileceği gibi durmadan gelişmiş sürekli bir gelişme göstermiştir”

Garip şiiri döneminden sonra Akılcı şiir, felsefi şiir olarak adlandırdığı bir şiir anlayışına yönelmiş, mitolojik unsurları şiirde konu etmeye başlamıştır. 1960 dan sonraki şiirlerinde siyasi konulara meyl etmiş bu yüzden de Kominizim propagandası yaptığı düşünülerek şiirleri toplatılıp yargılanmıştır.

Şiir;

- Garip (1941, Orhan Veli ve Oktay Rifat'la birlikte)
- Rahatı Kaçan Ağaç (1946)
- Telgrafname (1952)
- Yanyana (1956)
- Kolları Bağlı Odysseus (1962)
- Göçebe Denizin Üstünde (1970)
- Teknenin Ölümü (1975)
- Sözcükler (1978, toplu şiirler)
- Ölümsüzlük Ardında Gılgamış (1981)
- Tanıdık Dünya (1984)
- Güneşte (1989)
- Yağmurun Altında (1995)
- Yalan
- Şinanay
- Tohum
- Tek Başına

Şiir Çevirileri;

- Annabel Lee - Edgar Allan Poe
- Atlının Türküsü - Federico Garcia Lorca
- Ben de - Langston Hughes
- Bir Zenci Kızın Türküsü - Langston Hughes
- Çayhane - Ezra Pound
- Gece. Şehir Uyumuş. - Aleksandr Blok
- Hürriyet - Paul Éluard
- Kanun - Wystan Hugh Auden
- Pan Öldü - Ezra Pound
- Şiir Sanatı - Paul Verlaine

Roman Çevirisi

- Buz Sarayı (1973 - Tarjei Vesaas)
- Babalar ve Oğullar (1983- [Turgenyev])
- Ölü Canlar (1982- [Gogol])

Roman

- Zifaftan Önce (1957 - Murat Tek adıyla)
- Yağmurlu Sokak (1959 - Murat Tek adıyla)
- Dullar Çıkmazı (1962 - Murat Tek adıyla)
- Bir Gecede Üç Erkek (Murat Tek adıyla)
- Aylaklar (1965)
- Gizli Emir (1970)
- İsa'nın Güncesi (1974)
- Raziye (1975)

Şiir Üzerine Yazılar;

- Anlamın Anlamı
- Çağlar Geçiyor
- Şiir Üzerine
- Şiirin Vazgeçilmez Üç Dönemi

- Şiirin Anlamı
- Uzun Şiir - Kısa Şiir
- Yarın Düşüncesi
- Tiyatro Oyunu;
- İçerdekiler (1965)
- Mikadonun Çöpleri (1967)
- Yarın Başka Koruda
- Dikkat Köpek Var
- Ölüler Konuşmak İster
- Müfettişler (1972)
- Ölümsüzler (1984)

Ödülleri;

- 1970 TRT Roman Armağanı (Gizli Emir ile)
- 1973 TDK Çeviri Ödülü (Buz Sarayı ile)
- 1976 Yeditepe Şiir Armağanı (Teknenin Ölümü ile)
- 1978 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (Sözcükler ile)
- 1981 İş Bankası Büyük Ödülü (Ölümsüzlük Ardında Gılgamış ile)
- 1984 Enka Sanat Ödülleri (Mansiyon - Ölümsüzler ile)
- 1991 TÜYAP Onur Ödülü
- 2000 Aydın Doğan Vakfı Şiir Ödülü

http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/cumhuriyet-donemi-sairleri/melih-cevdet-anday-hayati-ve-edebi-kisiligi-1051.aspx

Şiirleri

Anı
Alaturka
Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç
Bu Kırlangıçlar Gitmemişler Miydi?
Çok Güzel Şey
Döneceğim
Defne Ormanı
Fotoğraf
Faltaşı
Güneşte
Hep Sonrası
Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Çeşitlemeler'de
Kendi Başına
Lale
Mezarlık
Olsun Da Gör
Rahatı Kaçan Ağaç
Şaşırtıcı Karşılaşma
Tek Başına
VI. Sevi
Yalan
Yatağım
Uyurken bir daha o yağmur.
Telgrafhane
Tohum
Yanyana